

## Munkácsi Bernát

A magyar nyelvtudományt súlyos veszteség érte: Munkácsi Bernát, a magyar és finnugor nyelv- és néptudományok nagyérdemű művelője, szeptember 21-én, 78 éves korában meghalt.

Fiatal egyetemi hallgató kora óta buzgó, valósággal fáradhatatlan művelője volt előbb a magyar nyelvtudományoknak, később inkább a finnugor összehasonlító nyelvészetnek és néprajznak. Szorgalmának és tehetségének első próbáit még egyetemi hallgató korában adta értékes magyar nyelvemléktanulmányokkal, főleg pedig a moldvai csángók között végzett nyelvjárás-tanulmányaival, melyekről szóló beszámolója (A moldvai csángók nyelvjárása, Nyelvőr IX. és X. köt.) nálunk az első komoly tudományos színvonalon álló nyelvjárás monographia volt. Mint Budenz József tanítványa már kezdetől fogva buzgón tanulmányozta a magyarral rokon finnugor nyelveket, s bizonyára e tanulmányai alapján tartotta őt mestere arra méltónak, a moldvai csángók között végzett sikeres kutatásai alapján pedig arra alkalmasnak, hogy a velünk rokon népek körében is helyszíni tanulmányokat folytasson. Budenz ezért anyagi támogatást eszközölt ki neki a Magy. Tud. Akadémiától, hogy 1885-ben a Káma folyó vidékén lakó votjakok, 1888–89-ben pedig legközelebbi rokonaink, a Szibériában lakó vogulok között végezzen nyelvi és néprajzi tanulmányokat. Az ottani primitív viszonyok miatt sok nélkülözés és kimondhatatlan testi fáradalmak között végezte Munkácsi e tanulmányait, de felbecsülhetetlen értékű tudományos eredménnyel. Amit ma e két nép nyelvéről és magyar szempontból szintén rendkívül fontos folklorejéről tudunk, annak legnagyobb részét neki köszönhetjük. Egy tucatnyi kisebb-nagyobb részlettanulmányon kívül az Akadémia kiadásában megjelent nagyterjedelmű munkák tették a tudósok számára közkinccsé ottani gyűjtéseinek és tanulmányainak gyümölcseit: Votják népköltészeti hagyományok (1887), A votják nyelv szótára (1896), Vogul népköltési gyűjtemény (1914-ig hat kötet), de sajnos, még ma is csak kéziratban van a szaktársak által várva-várt hatalmas vogul szótára. Nagyobb terjedelmű munkái közül még megemlítjük az Árja és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben (1901) címűt. De ezeken kívül nyelvészeti és néprajzi folyóiratokban még egész légiója jelent meg kisebb-nagyobb cikkeinek és tanul-

mányainak, melyek mind egy-egy lépéssel előbbrevitték a magyar nyelvről és a magyarság múltjáról való ismereteinket.

Munkácsi Bernátot nemes egyénisége és kiváló tudományos érdemei miatt minden méltányosan gondolkodó ember csak tisztelni és szeretni tudott. Én magam leghálásabb tisztelői közé sorozom magamat, mert rendkívül sokat tanultam az ő munkáiból.

*Horger Antal.*

## Nagykőrösi tájszótár

### VI.

*Ê vetemődik.* — 1. Ismeretes a rendes jelentése is, hogy rosszra adta magát. 2. De *ê vetemődik* az épület vagy szerzőszám is ha idők folyamán elgörbül vagy elhajlik, p. u. *ê vetemődik* az istálló ha az egyik fala megsülyed és az épület arra bukik. *Ê vetemődik* az ajtó is, ha a hosszú idő alatt saját súlyától elveszti eredeti téglalap állását.

*Fancsali feszület.* — Csupán hasonlatképen használják a túlságosan savanyú arckifejezésre. „Olyan képet vágott mint a fancsali feszület“.

*Fántom-fánt.* — Tövirül hegyire, igrül-igre alaposan megcsinál vagy elmond valamit. „Amikó e hurekódott, mindönt hère pakót fántum fánt“.

*Farta.* — A tehénnel szemben használt vezényszó; akkor mondják neki, amikor azt kívánják tőle, hogy a farával mozduljon el.

*Fé helyes, fénadrag, féneder, fértályos.* — Mind a négynek a jelentése kb. azonos. A hülye, hóbortos, tökéletlen emberre vonatkozólag használják.

*Fékézkalmár.* — Arra az emberre alkalmazzák, aki nem a dolog után él, hanem huncutsággal. Jelentése olyasféle mint a tolvajé, de annál kevesebbet jelent.

*Fére áll az óra.* — Meg van sértődve, duzzog valamin. „Mögin van mán valami baja, mer látom, hogy fére áll az óra“.

*Feszelög.* — Gőgösködik, henceg, olyannal, ami nincs, nagyra tartja magát, túl becsüli önmagát. „Kár vót neki anynyira feszelögni, mer lám mégis csak a kórházbu temették é ütet is“.

*Feszít.* — A feszelög szóval rokon, de nem olyan megvetendő mint az. Nem sértő a büszkesége, inkább humorosan hat. „Feszít mint a kutya a tall söprűvé“.

*Févégre.* — Talpra. Amikor valaki a fekvésből felkel. T. i. egyik végére áll.